

SOK

INFO

Nr. 198

Juli 2021

Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven - Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

SOK en Stichting Ir. D.C. van Schaik

Het SOK-Bestuur:

Susanne Hansen	Voorzitter	06 518 37 304	<i>susanne.hanssen@sok.nl</i>
Rob Visser	Secretaris		<i>secretariaat@sok.nl</i>
Kevin Amendt	Alg. bestuurslid		<i>kevin.amendt@sok.nl</i>
John Hageman	Alg. bestuurslid		<i>johnhageman45@gmail.com</i>
Patrick Semmeling	Alg. bestuurslid		<i>patrick.semmeling@ziggo.nl</i>

SOK-ledenadministratie:

Ger Beckers, Via Regia 158C, 6217 JZ, Maastricht, Tel.: 06 510 58 333 *pghbeckers@ziggo.nl*

SOK-adres Secretariaat:

Aalkeborg 50 6228 BT Maastricht *secretariaat@sok.nl*

Bestuur Stichting Ir. D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 361 87 93	<i>j.orbons@archeopro.nl</i>
Patrick Speetjens	Penningmeester		<i>patrick.speetjens@ziggo.nl</i>
René Haemers	Secretaris	06 - 522 80 011	<i>rhaemers@gmail.com</i>
<i>www.vanschaikstichting.nl</i>			

Redactie SOK-Medelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Tel.: +32 12 454 059 *tbreuls@telenet.be*

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Iitteren, Tel.: 043 - 364 54 19 *johnhageman45@gmail.com*
Frans Willems, Driekruisenstraat 104 b5 B 3700 Tongeren, Tel.: +32 470 290 709 *willemsfrans1@gmail.com*

De SOK op internet:

www.sok.nl/facebook.com/SOKNHGL Webmaster: Patrick Semmeling *webmaster@sok.nl*

SOK-avond:

SOK-avonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, juli, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.
Aanvang: 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting Ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting Ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

SOK-Denktank:

De Denktank heeft een ondersteunende/adviserende rol (zonder beslissingsrecht en verantwoordelijkheid) en is samengesteld uit SOK-leden die initiatief hebben getoond en goedgekeurd zijn door het bestuur.

Voorpagina:

Roosburg 1958/1959.

Reddingsgang, waarschijnlijk vanaf het magazijn.

Foto: Frans Willems

Collectie:

Henri Smets(†)

Beste leden,

Susanne Hanssen, voorzitter SOK

SOK-avond

Voor de komende SOK-avond (vrijdag 9 juli) hebben we weer een interessant programma per zoom weten samen te stellen.

De lezingen zijn te volgen via onze vaste zoomlink: <https://www.sok.nl/so-kavond.html>.

In de week voor de SOK-avond zal de link ook weer per mail verzonden worden naar alle leden.

Na de algemene mededelingen vanuit de VSS door Joep Orbons volgt een korte lezing van Mike Lahaye en na de pauze zal John Caris het woord nemen. (Zie het programma elders in deze Info)

Lezingen per zoom hebben zo hun voor- en nadelen. Een groot voordeel is o.a. dat zo'n lezing ook gevolgd kan worden door mensen die om allerlei redenen niet naar het Natuurhistorisch Museum kunnen komen. Een van de nadelen is echter dat de drempel om vragen of opmerkingen tussendoor te roepen, hoger is dan dat we fysiek bij elkaar zitten in het museumzaaltje.

Die interactie van de fysieke SOK-avonden missen we nu. Het bracht vaak verrassende aanvullingen op een lezing en het is fijn als mensen hun vragen tussendoor kunnen stellen, er is nooit zoiets als "een domme vraag". Ook voor de spreker is het leuk om af en toe vragen te beantwoorden, ze geven graag extra informatie.

Graag wil ik daarom iedereen oproepen om vragen en opmerkingen gewoon tussendoor te gooien.

Dat "tussendoor gooien" kan op 2 manieren, mondeling (klik linksonder in het scherm op "unmute" en stel de vraag of maak een opmerking, je kunt op dezelfde plek op "mute" klikken om jezelf weer onhoorbaar te maken) of schriftelijk (klik rechtsonder in het scherm op "chat" en type in het vak dat zich opent de vraag of opmerking).

SOK-Info nummer 200

Een blik op de voorkant van deze SOK-Info werpend (Nr. 198), leert ons dat er een jubileum in aantocht is: de 200e editie van dit blad.

Voor het eerst verschenen in oktober 1984 als informatieblaadje voor en door

SOK-leden.

Dat was letterlijk één blaadje, op een typemachine getypt door Ton Breuls. We mogen wel stellen dat het blad een grote ontwikkeling doorgemaakt heeft om te worden tot wat het nu is, in de woorden van redacteur John Hageman: “Steeds dikker, steeds gezelliger”.

We willen van deze 200e editie een speciale uitgave maken “voor de leden van de leden”.

Daarom willen we de oproep van onze redacteur John Hageman in SOK-Info 197 nogmaals onder de aandacht brengen.

Wederom in John's woorden: “Het zou toch geweldig zijn als zoveel mogelijk leden hun verenigingsblad middels een kleine bijdrage laten zien dat ze het een warm hart toedragen”.

We zijn op zoek naar korte, kleine bijdrages van zoveel mogelijk leden. Zo 'n bijdrage kan van alles zijn, zolang het maar mergelgerelateerd is, bijvoorbeeld: 'n anekdote (berglopersverhaal), 'n gedichtje, wat trekt je in grotten aan, 'n foto van een lievelingsplekje, 'n gevonden fossiel, 'n bijzonder opschrift, 't voorstellen van je grottengroepje, 'n foto van een overleden grottenloper, 'n zelf getekend cartoon, ben je geen schrijver lever een foto in, 'n kort verslagje van een bezoek, je bergvondst(en) (munten, gereedschap, etc.), 'n bijzondere gebeurtenis, 'n foto van je favoriete opschrift, 'n kort antwoord op: "Ik houd van grotten omdat...", leuke ontmoetingen ondergronds, 'n verslag van een onderzoekje, 'n groepsfoto met namen, je verlichting, stel je zelf eens voor, 'n briefkaart of andere afbeelding, 'n relevant krantenknipsel, tips voor mede-berglopers, interessante links, literatuurtips, etc. etc.

Stuur je kleine bijdrage s.v.p. vóór 22 oktober naar de redactie:
johnhageman45@gmail.com en/of *willemsfrans1@gmail.com*.

Nieuw lid SOK-bestuur/denktank

Goed nieuws valt er te vermelden over de samenstelling van het SOK-bestuur/denktank.

SOK-lid Chris Meens wil graag bekijken of hij iets kan en wil betekenen binnen het SOK-bestuur/denktank.

Nadat hij enkele vergaderingen bijgewoond heeft, is het besluit gevallen dat hij toetreedt tot de denktank. We zijn blij met deze versterking en heten Chris van harte welkom.

Hij heeft ondertussen al een aantal goede tips en suggesties gegeven.

Onderzoek Neerhem, Valkenburg

Het SOK-onderzoeksproject in en rond de bergkeldertjes in Neerhem, waarover Hans Ogg (onderzoekscoördinator) in de vorige zoomlezing nog uitgebreid verslag heeft gedaan, is zo goed als afgerond. Het veldwerk is klaar, er wordt wel nog een 3D scan gemaakt van de keldertjes.

Aquariumgrot, een nieuw onderzoeksproject

De Trichtergroeve, in de volksmond beter bekend als de voormalige Aquariumgrot, aan de Cauberg in Valkenburg is lang voor niemand toegankelijk geweest. Sinds kort is deze groeve van eigenaar veranderd.

De eigenaar van het boven op de berg gelegen wellness center “Thermae 2000” is nu ook de eigenaar van deze groeve.

De groeve is niet al te groot maar toch verrassend mooi, ondanks het feit dat het geheel ooit “omgebouwd” werd tot Aquariumgrot waar vissen en reptielen te bewonderen waren en naderhand zelfs tot hennepkwekerij.

Er zijn allerlei plannen voor de groeve, waarbij er vanuit de eigenaar gelukkig oog is voor het behoud van de originaliteit. Gelukkigerwijs zijn we als SOK in contact gekomen met de eigenaar en is er goed overleg.

Voordat er gestart wordt met de uiteindelijke plannen voor de Thermae 2000 wordt er een cultuurhistorisch onderzoek verricht, dit is tevens een verplichting vanuit de Gemeente Valkenburg.

Mike Lahaye heeft de groeve al 3D in kaart gebracht. De SOK mag het cultuurhistorisch onderzoek gaan uitvoeren.

Hoe een en ander in zijn werk zal gaan moet nog worden uitgewerkt, het wachten is nu eerst op de juiste vergunningen.

We zullen in ieder geval starten met de mogelijkheid voor alle SOK-leden om een kijkje te nemen in deze groeve, zodat we een idee krijgen over wat er te onderzoeken valt.

Daarna kunnen we een onderzoeksplan opzetten.

Uiteraard zijn we als SOK blij met deze mogelijkheid.

Nadere informatie hierover volgt.

Capponière Fort Sint-Pieter

Zoals als eerder bekend gemaakt, gaat Maastricht Underground een kleine expositie inrichten in een van de capponières van het fort, bedoeld voor bezoekers aan de rondleidingen, maar ook openbaar toegankelijk. Als SOK leveren

we een bijdrage aan een informatiepaneel d.m.v. teksten en afbeeldingen. Er is een oproep gedaan onder SOK-leden en gidsen voor ideeën en suggesties. Dit project loopt nog. We laten jullie weten als het geheel te bewonderen is.

Erkend Berglopers Certificaat (EBC)

De cursus voor Berglopers om het EBC te behalen, het benodigde certificaat waarmee een Bergloper “extensief gekeurde” ondergrondse gebieden mag betreden (mits toestemming van de eigenaar van de groeve), wordt normaliter met enige regelmaat gegeven.

Helaas heeft corona ook hier voor de nodige vertraging gezorgd en staan er ondertussen veel mensen op de wachtlijst voor deze cursus.

Zodra de mogelijkheid er is om een volgende editie van de cursus te organiseren krijgen de mensen die voor de cursus in aanmerking komen automatisch een uitnodiging van de cursuscoördinator Rob Heckers.

Het EBC heeft een beperkte geldigheid van 10 jaar, waardoor de cursisten van het eerste uur ook weer bijna aan de beurt zijn. Deze groep hoeft zich geen zorgen te maken dat hun certificaat binnenkort “verloopt”, wegens de omstandigheden rondom corona heeft de provincie uitstel gegeven voor deze groep waardoor hun certificaat geldig blijft tot aan de volgende mogelijkheid om de cursus te volgen.

Groeve De Keel en De Kleine Keel

Goed nieuws over beide groeven in beheer van de VSS.

Door een vertraging in het verkrijgen van de juiste vergunningen waren beide groeven tijdelijk niet toegankelijk. Alle vergunningen zijn nu weer op orde, dus zowel De Keel als De Kleine Keel zijn weer te bezoeken via de VSS.

Neem voor een bezoek aan een VSS groeve contact op met de betreffende beheerder, je vindt de betreffende beheerder op de achterkant van dit blad.

Verbouwing Vuursteenmijn

Joep Orbons (voorzitter VSS) heeft in een zoomlezing al eens uitgeweid over de ontwikkelingen bij de vuursteenmijn. Dat zijn er nogal wat. De vuursteenmijn gaat ingrijpend veranderen en daardoor verbeteren. Deze zéér unieke plek, in beheer van de VSS, wordt momenteel verbouwd.

Omdat het zo’n bijzondere verbouwing betreft heeft de VSS een website gemaakt waarop informatie en foto’s over de voortgang te vinden zijn over deze

verbouwing, dus neem eens een kijkje op: www.verbouwing.vuursteenmijn.nl.

Mergel Gebroken, een nieuwe uitgave van Luck Walschot

In 2002 kwam de eerste uitgave uit van het boek getiteld: “Mergel gebroken, een inventarisatie van ondergrondse kalksteengroeven in Nederland” van auteur Luck Walschot.

Het boek werd geliefde literatuur voor berglopers en is sinds jaren een verzamelaarsobject, je hebt geluk als je het nog ergens (tweedehands) te koop vindt. Maar er is goed nieuws: Luck Walschot heeft een hernieuwde editie op de markt gebracht, met nieuwe foto's en aanvullingen. Voor meer informatie en bestellingen van het boek, kijk op: <https://mergelgebroken.be>.

RRB (Regeling Recreatief Berglopen)

Er bereiken ons vragen over wanneer er weer op vrijdagavond in de Zonneberg gelopen mag worden op de RRB avond.

Uit navraag bij de Stichting RRB, die verantwoordelijk is voor de organisatie van deze avonden, blijkt dat de huidige coronamaatregelen, hen opgelegd door het RIVM (max. 18 personen in de berg met mondkapjesverplichting) een RRB avond onwerkbaar maken.

De hoop is gevestigd op nieuwe versoepelingen die er nu snel aan lijken te komen. De ontwikkelingen gaan nu zo snel dat deze informatie verouderd zal zijn op het moment dat je dit leest. Op de website van de RRB wordt de actuele stand van zaken gemeld: www.stichtingrrb.nl.

Met vriendelijke berggroet namens het SOK-bestuur/denktank.

Verslag van de SOK-ledenavond op vrijdag 15 mei 2021

Rob Visser

Het was wederom een zoomavond en dus bij te wonen voor leden op afstand. Hopelijk is dit een van de laatste corona-gerelateerde SOK-avonden. Technische ondersteuning was er wederom door Patrick Semmeling.

De avond werd geopend door de Voorzitter. Susanne kondigde 2 sprekers aan voor deze avond. Hans Ogg met een geïllustreerd verslag van een “projectje” in Valkenburg en Kevin Amendt met een presentatie van foto's uit de SOK-stand die bij gelegenheden wordt opgezet om namens de SOK bezoekers te informeren over mergel-gerelateerde onderwerpen.

De voordracht van Hans begon (vanuit huis) met enig technisch ongemak hetgeen Hans noopte om met zijn USB stick naar het huis van Susanne te gaan. Weer een reden om te uit te zien naar een ouderwetse SOK-ledenavond. Kevin nam in de tussentijd het stokje van Hans over.

Hij begint zijn lezing met uitleg over de aard van de presentatie: het is een presentatie van foto's die bij de info-stand van de SOK en Van Schaikstichting worden gebruikt. De info-stand wordt bij diverse gelegenheden opgezet. Naast voorwerpen als blokbrekergereedschap, fossielen en plattegronden van diverse stelsels worden er bij deze gelegenheden ook fotomappen op tafel gelegd, ter inzage voor bezoekers en desgewenst toegelicht door aanwezige SOK-leden. In de mappen komen diverse onderwerpen geïllustreerd aan de orde. Een aantal onderwerpen worden deze avond gepresenteerd, zoals: "schuilen": het onderbrengen van mensen, materie en dieren tijdens onzekere perioden. Voederbakken en halstergaten voor dieren, stookplaatsen en opschriften ten tijde van de tweede wereldoorlog. En een boek getiteld: "De plaats waar gij staet, is heilig" over kapellen in de mergelgroeven door Fons Leunissen. "Vleermuizen": foto's van diverse soorten vleermuizen waarbij Ger Beckers nog mededeelt dat er een lezing over vleermuizen volgt bij een van de komende SOK-ledenavonden. Diverse foto's van grotwoningen in Geulhem waarvan er enkel verdwenen zijn door afgraving (zie de publicatie van Peter en John in SOK-Mededelingen nr. 48, pag. 2-30) en het boek "In en om de Geulhemmer-groeven" door John Knubben en verkrijgbaar bij de stichting "De rotswoning" (<http://www.rotswoning.nl/>). In het Avergat te Kanne is een moderne grotwoning waarvan diverse foto's werden getoond, vòòr- en na de constructie ervan. Dan volgen foto's van schimmels en insecten, van "De Hand (Zonneberg), oude opschriften en tekeningen en van groeve-ingangen. Daarmee is de pauze aangekomen.

Na de pauze hervat Hans zijn lezing vanuit de woning van Susanne. Hij beschrijft het kort tevoren aangevangen projectje "Neerhem nr 8". Dit projectje is in plaats gekomen van het eerder aangekondigde project "Trou Loulou", dat helaas vanwege de onzekere situatie rond de onteigening door de CBR niet is doorgegaan. De nieuwe bewoners van Neerhem 8 ontdekten ingangen in hun achtertuin en contacteerden via René en Joep de SOK met de uitnodiging om ter plaatse een onderzoek in te stellen. Er werd een oproep gedaan bij de SOK-leden die zich hadden aangemeld voor onderzoek in de Trou waarna 10 leden zich meldden. Bij eerste inspectie bleek, kort achter het woonhuis, een steilwand met 4 "ingangen" van vermoedelijke keldertjes. Het eerste keldertje was met blokken dichtgemetseld en bleek opgevuld met puin en afval.

De wanden leken zaagvlakken te vertonen maar er waren ook diverse dalscheuren, waardoor het geheel onveilig was. Er werden meerdere vondsten gedaan zoals flessen, aardewerk en pijpenkoppen, vermoedelijk uit de 18e eeuw. Tycha Buckers heeft alles gefotografeerd.

Er is hier veel werk; de volgende keer gaan we verder. Het tweede keldertje was afgesloten door een dikke muur met daarachter een tweede muur. ter ondersteuning van het plafond. Terzijde van de eerste muur was een kleine opening. Dit werd met een stootbeitel vergroot waardoor het voor slanke mensen doorgankelijk was. De volgende keer wordt zwaarder materieel meegenomen en de opening verder vergroot. Bij eerste inspectie bleek dit een ruimte te zijn van circa 3 x 3 meter met daarbij een nis. Ook dit grotje is instabiel. Volgende keer volgt onderzoek van de inhoud van het grotje. Keldertje nr 3 bleek ook afgesloten door 2 dicht bijeengelegen muren. Dit grotje wordt verder niet onderzocht, omdat het niet dieper is dan één meter. Keldertje nr 4 was toegankelijk middels een klein gat op vloerhoogte. Er waren afgezaagde spijlen aanwezig. Er waren flessen en brokken steen in de grot en de wand toonde zaagsporen. We gaan ook kijken achter de huizen nr 4, 6 en 10 om te zien of daar nog grotjes zijn. Op korte afstand achter de keldertjes is het stelsel van de Fluweelen Grot. Op nr 10 is een bakkerij. Achter dit pand is in de steilwand ook een gang, die na ongeveer 10 meter met een gemetselde muur is afgesloten. Het plan is om te zijnertijd achter de muur te gaan kijken. In Neerhem nr 8 heeft de bekende architect Pierre Cuypers enige tijd gewoond. Deze man was zeer gelovig en kon via de gang naar de Fluweelengrot om in de kapel te bidden. Alle vondsten zullen worden gedocumenteerd ten behoeve van kennisvergo-ting van deze keldertjes.

Susanne bedankt Hans voor zijn lezing en kondigt een pauze aan. Daarna hervat Kevin zijn lezing met foto's van de prehistorische vuurteenmijnen in Rijkholt en kalksteenputten waaronder de Henkeput. Voorts foto's van een dagbouwgroeve met archeologische opgraving in Valkenburg. Plattegronden van diverse mergelgroeven en foto's van diverse blokbrekerswerktuigen waaronder een weinig bekende "tandenzetter". Ton Breuls heeft dit blokbreker-gereedschap beschreven in SOK-Mededelingen nr 29 ("Het gereedschap van de blokbreker", pag. 1-pag. 26). Dan volgen er foto's en zelfs een filmpje van blokbrekers uit voorbije tijd, maar ook enkele foto's van hedendaagse blokbre-kers. Ook vondsten worden getoond.

Kevin refereert hierbij aan een artikel van Hans Bochman in SOK-Mededeelingen nr. 26 (“Vondsten van kleipijpen in Zuid-Limburgse groeven”, pag. 10 – pag. 20). Hierna volgen nog foto’s van dagbouwgroeven (waaronder die van de ENCI), kartverschijnselen, aardpijpen en dolines, kalkovens en het secundair gebruik (champignonkweek). Met tenslotte een aantal foto’s van onderaardse landschappen wordt de fotodemonstratie beëindigd.

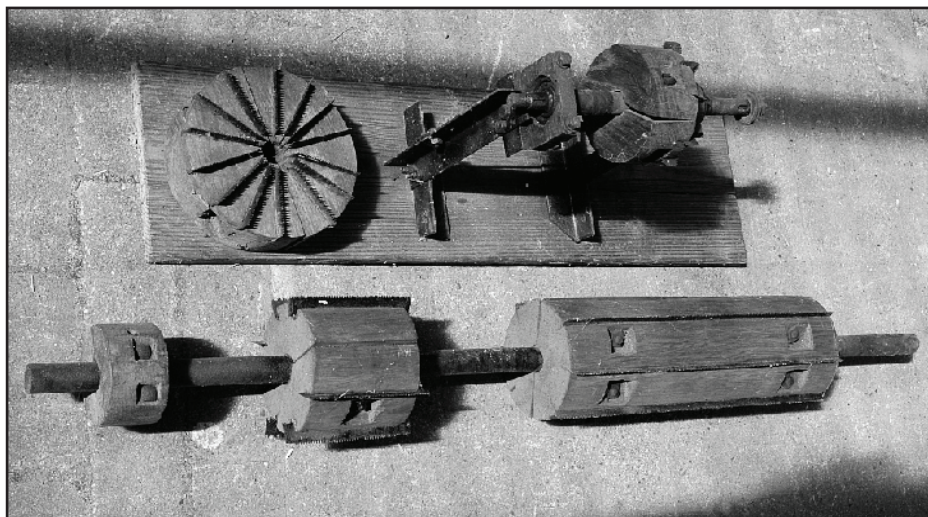
Aan het einde van de presentaties sluit Susanne de geslaagde avond af, met dank aan Hans en Kevin. Ik ben benieuwd wanneer er weer SOK-ledenavonden “oude stijl” zullen volgen.

Oproep 1

Eef Smits huysen

Beste mensen,
is er bij de SOK iemand die interesse heeft in ‘machinale’ mergelschaven?
Ze zijn gebruikt door een aannemer in Zuid Limburg, die hiermee mergelsteen in model bracht.

info@boerderijmuseumschimmert.nl
Tel 045-4042470

Oproep 2

John Hageman

Willem Vergoossen en John Hageman zijn bezig met het maken van een overzicht voor wat betreft het voorkomen van dieren in onze onderaardse kalksteengroeven.

Het is de bedoeling dit overzicht te publiceren in een van de komende SOK-Mededelingen.

We zijn specifiek op zoek naar gegevens van ontmoetingen door berglopers in groeven met soorten gewervelde dieren: zoogdieren, reptielen, amfibieën en vogels. Liefst met duidelijke foto, tijdstip en vermelding van de groeve.

Wat de zoogdieren betreft beschikken we voor wat de vleermuizen betreft over genoeg materiaal.

Te denken valt aan eikelmuis, vos, das, wasbeer, steenmarter, bos- en rosse woelmuis, kleine water- en alpenwatersalamander, kikker- en paddensoorten, bos- en kerkuil, winterkoninkje, etc.

Sommige van deze dieren gebruiken groeven als rustplek, slaapplek, verblijf- of schuilplaats. Andere exemplaren overwinteren er. Enkele zoeken er naar voedsel.

Een aparte groep vormen de gemummificeerde exemplaren. Meestal dieren die er op natuurlijke wijze zijn omgekomen, zoals reeën, katten, konijnen, etc.

Heel interessant voor ons zijn de opnamen die gemaakt zijn met wildcamera's. Die laten vaker dieren zien die niet gemakkelijk waar te nemen zijn, zoals eikelmuizen en steenmarters.

Het leggen van een afgestreken mergelzandbakje levert niet alleen bewijs van illegale betreding door onverlaten, maar ook letterlijke sporen (pootafdrukken) van diverse diersoorten. Misschien zijn er onder onze SOK-leden ervaren sporenzoekers.

Ook uitwerpselen (en soms reuk) verraden dierlijke aanwezigheid. Vos heeft een scherpe geur en de steenmarter maakt latrines. En uilenballen uiteraard.

We zijn benieuwd naar de reacties!

johnhageman45@gmail.com

Roosburg: Champignon teelt
Postkaart van 1957.
(FW)

Het Dielis rapport

Rob Heckers

Tijdens zoekwerk naar een passage in “de dikke van Schaïk” viel mijn oog op een andere passage over de muntenvondsten in de St. Pietersberg. Deze vondsten zijn m.i. misschien wel de belangrijkste archeologische vondsten ooit in de St. Pietersberg gedaan. Helaas blijft het in “de dikke” bij een korte vermelding. Voor de rest is er nauwelijks iets te vinden over deze vondsten. Later herinnerde ik me dat het Dielis rapport, dat in 1956 verscheen, een uitgebreide beschrijving van deze vondsten doet.

Dit rapport is geschreven door Jan Dielis, in opdracht van de ENCI en beschrijft het toen nog af te graven gedeelte van Slavante en het Zuidelijk gangenstelsel. Officieel is het nooit openbaar gepubliceerd en er bestaan alleen fotokopieën van het origineel. Gezien de jaren en de toenmalige techniek is elke kopie even slecht leesbaar en is het vaak een kopie van een kopie, van een kopie enz. Wat de leesbaarheid niet ten goede komt.

Toen ik het rapport nog eens doorlas verbaasde ik me over de enorme schat aan informatie over de verdwenen gangenstelsels Slavante en het Zuidelijk gangenstelsel. In feite is dit de enige goede beschrijving van deze gangenstelsels. Behalve een beschrijving heeft Dielis minutieus alle opschriften en tekeningen nagetekend. Dit rapport bevat heel veel tekeningen die opschriften, tekeningen en andere bijzonderheden weergeven.

Aangezien Dielis zijn afbeeldingen her en der daar geplaatst heeft waar plaats was, is het een verhaal geworden waar je oneindig door moet bladeren om de in de tekst vermelde afbeelding terug te vinden. De logica van deze werkwijze is ver te zoeken, maar aangezien het hele rapport op een ouderwetse typemachine tot stand is gekomen, min of meer begrijpelijk.

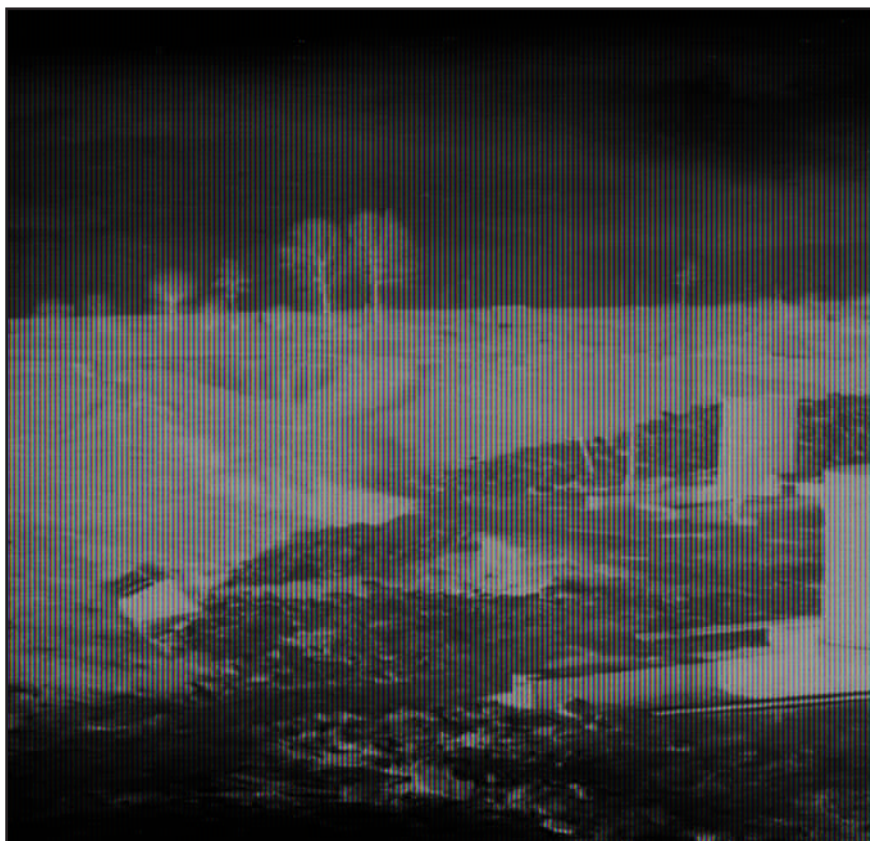
Tijdens het lezen kwam bij mij de gedachte op om de, soms moeilijk leesbare, teksten en afbeeldingen digitaal te verbeteren. Welnu, inmiddels ben ik bijna klaar hiermee en heb ik een prima leesbaar rapport en realiseerde ik me dat ik een bestand had dat misschien ook interessant is voor anderen.

Mijn bedoeling is deze gemoderniseerde versie in omloop te brengen en heb het plan opgevat om er twee delen van te maken.

Deel 1: het tekst gedeelte en Deel 2: het illustratie gedeelte. Zo kunnen de afbeeldingen naast de tekst worden gehouden, wat de leesbaarheid zeker ten goede komt.

Maar eer ik dit publiceer wil ik eerst onderzoeken of er interesse is in deze twee delen. Om de kosten zo laag mogelijk te houden, zodat de publicatie voor iedereen bereikbaar is, zullen het twee eenvoudige boekjes worden. Ik schat dat beide delen ergens in totaal tussen de vijf en tien euro zullen gaan kosten.

Mocht u interesse hebben in deze beide delen, kunt u zich zonder verplichting aanmelden via robmac@planet.nl. U wordt dan op de hoogte gehouden van de voortgang, kosten en verschijningsdatum. Ik stuur u dan later een definitief bestelformulier, waarna u alsnog kunt beslissen om tot aanschaf over te gaan.

*Roosburg 1958/1959: Reddingskokers door gebroeders Verbiest gegraven.
Foto: Red.(Collectie Vital Medaerts)*

Bezoekers opgespoord: Jan Wijncoop

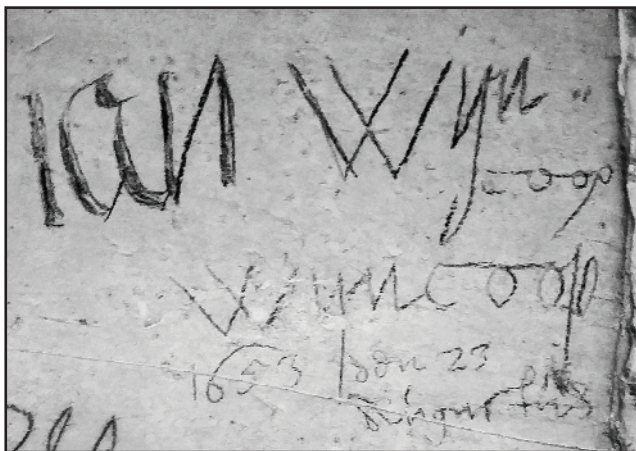
Patrick Semmeling

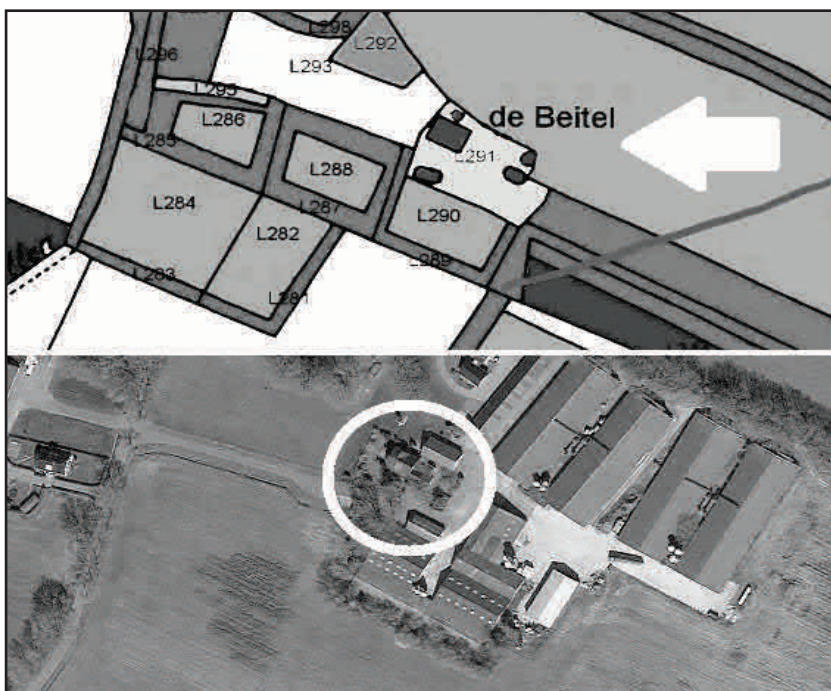
Op 23 augustus 1653 bezocht Jan Wijncoop de Zonneberg. Het is een van de vele onopvallende namen in de berg, echter 'Wijncoop' is geen Limburgse naam, maar stamt uit Gelderland. Jan woonde namelijk in Halvinkhuizen, een buurtschap dat later onder Bijsteren viel, en tegenwoordig onder Putten.

Aldaar werd zijn vader Melis in 1628 pachter van boerderij Neudeclaesgoed, een bezit van de abdij van Paderborn. Jan was in september 1626 geboren en zou bij het overlijden van zijn vader in 1652 de pacht zal overnemen. Oorspronkelijk bevatte het goed ca. 7 hectare aan land. Rond 1810 veranderde de boerderijnaam in 'de Beitel' (het huidige adres is dan ook Beitelweg 7).

In de archieven zijn meerdere akten van de familie bekend, maar geen enkele heeft een link met Limburg of de mergelgroeven. Zodoende rijst dus de vraag hoe Jan in de Zonneberg terecht is gekomen. In feite zijn er dan 2 opties:

- 1) een zakelijk bezoek: als boerderij-eigenaar kocht Jan mogelijk losse mergel om het land te ontzuren (na 7 jaar was landbouwgrond vaak "uitgemergeld"). Voor deze theorie is echter geen enkel schriftelijk bewijsstuk.
- 2) het gaat om een van de vroegst bekende toeristische bergbezoeken. Het kan in ieder geval niet om een huwelijksreis gaan: Jan zou namelijk pas in 1655 trouwen met Aaltjen Barts.

De oudste generaties Wijnkoop vinden we rond de Veluwe. De naam werd ook gespeld als: Wincop, Wynkoop, van Winkoop, of Wenkop.

De familie bezat ook nog andere boerderijen, zoals het Cootmansgoed.

Bij de betekenis van de achternaam kan men al snel denken aan een inkoper van wijn. Echter in een publicatie uit 1754 staat een andere verklaring:

"Een Wijnkoop was de toast om een koop mee te bezegelen, of de winst van het gokken, om aan drank te besteden". Deze verklaring is echter foutief, en een verwarring met een huwelijksstraditie uit Friesland en Groningen. Daar toastte men wanneer de huwelijksvereenkomst (met bruidsschat) was afgesloten.

Dit heette de Wenkekoop, naar een oud Germaans woord voor maagd.

De waarschijnlijk juiste naamsverklaring is dat 'Wenkop' van origine een toponiem betreft: "het uiterste einde van een weiland" (wende = keerpunt).

Op een kaart van Zuidwest-Java uit 1739 staat ook een 'Wynkoop Baay' vermeld (nu Pelabuhan Ratu), alsook de 'Wynkoopsbergen'. Deze zouden genoemd zijn naar een koopman uit een Amsterdamse zijtak.

Hun familiewapen bevat namelijk "een zilveren berg, verrijzend uit blauw-zilver water".

Deze Amsterdammers hadden als familiemotto:
 Virtutem Hilaritate Colere ('Om uitmuntendheid te
 eren met vreugde'). Deze tak speelde een belangrijke
 rol bij de Verenigde West-Indische Compagnie. Ook
 werd in 1623 een Pieter Wijncoop burgemeester van
 Hoorn. Vanuit hier ontstond er een (omvangrijke)
 Amerikaanse tak. Later in de 18e eeuw ontstonden er
 ook nog verdere zijtakken in Duitsland, Zwitserland,
 Frankrijk, Zuid-Afrika en zelfs een Joodse tak.
 Een ingekorte genealogie:

Evert Wijncoop (± 1500)

1. Stijne (± 1522)

2. Reynier (1524 - 1619)

Jan (± 1550)

Pieter (± 1573) *burgemeester van Hoorn in 1623*

Jacob (± 1594) *Amsterdamse tak*

Pieter (1617 - 1659) *naar Amerika*

Reynier (± 1575)

Evert (1600 - 1646) *nakomelingen naar Amerika*

3. Evert (± 1530)

Jan (± 1555 - voor 1620)

- 7 kinderen, waaronder:

Melis (1581 - 1652)

- 7 kinderen, waaronder:

Jan (1626 - 1665) x Aaltjen Barts (± 1630 - 1678)

1. Melis (1657 - 1698)

2. Aaltje (1660 - 1705)

3. Metgen (1661 - 1705)

Bronnen:

<https://odeeby.wordpress.com/abtsgoed-neudeclaesgoed-in-halvinkhuizen-te-putten/>

<https://odeeby.wordpress.com/2018/03/30/de-bezitters-van-de-beitel-of-neudeclaesgoed-in-bijsteren/>

http://www.wynkoop.nl/index.php?r=site/gegevens_genealogie

<http://www.homepages.lu/wynkoop/genealogy/holland/wapen.htm>

<https://freepages.rootsweb.com/~wynkoop/genealogy/webdocs/rwg2.htm>

De Navorscher, jaargang 34 (1884)

Diverse kleinere bronnen

In memoriam Paul Sowan

Joep Orbons

In de Jaren 80 is een goede samenwerking ontstaan tussen de Engelse Vereniging Subterranea Britannica en de SOK, doordat enkele leden van SOK en Sub Brit gezamenlijk optrokken tijdens congressen en internationale bezoeken.

Een van de grote voorvechters van deze internationale samenwerking was de voorzitter van Sub Brit van dat moment, Paul Sowan.

Paul is begin juni op 81-jarige leeftijd overleden. Hij was geoloog van opleiding en heeft zijn hele leven mijnen, tunnels, groeves en van alles ondergronds bezocht en onderzocht en vooral vele mensen geïnspireerd om onderzoek te doen.

Paul heeft ook vele malen de groeves van Maastricht bezocht. Hij was vaak te gast bij Ton Breuls en Joep Orbons, waarbij het onze lol was hem iedere keer iets ondergronds te laten zien waar hij nog niet geweest was. Zo heeft hij heel wat ondergrondse zaken mogen bezoeken.

Het laatste bezoek van Paul aan ons Mergelland was tijdens het 40-jarig jubileum van de SOK. Paul was daar als vertegenwoordiger van de Engelse zustervereniging bij aanwezig.

In ere hersteld

Kevin Amendt en Peter Jennekens

Een wandeling vanaf Uitspanning de Nachtegaal in Meerssen, via Geulhem tot aan Chalet Tivoli in de Plenkert in Valkenburg, is prachtig en heeft een hoog mergelgehalte. Je loopt langs diverse ingangen van mergelgroeven en mergelwanden. Onderweg, vanaf het begin tot en met het eindpunt, is gelukkig genoeg gelegenheid om de dorst te lessen of een hapje te eten. Sinds het najaar van 2019 is daar een nieuwe pleisterplek bijgekomen, gelegen tussen de Nachtegaal en de Geulhemermolen.

Het betreft “Brasserie Bie de groeve”. Deze is voorzien van een groot buitenterras en binnen is het gezellige interieur aangepast aan de naam van de zaak, met een industriële uitstraling, aangekleed met onder andere (mergel)gereedschap en oude (mergel-gerelateerde) foto’s. De toegang naar de brasserie ligt tegenover de Schuncktunnel en deze is sinds kort opgefleurd met twee “kipwagentjes”. Die verwijzen niet alleen naar de tegenwoordige brasserie, maar ook naar de mergelindustrie die hier rondom in het verleden heeft plaatsgevonden.

De onlangs geplaatste kipwagentjes. De bakken zijn authentiek en de onderstellen zijn nieuw gemaakt, waarbij wel weer originele onderdelen hergebruikt zijn.

Tijdens zo een wandeling, keuvelend over de echtheid van de wagentjes en de vraag waar deze vandaan zouden komen, heeft een van ons een Aha-erlebnis. Thuisgekomen wordt naarstig tussen honderden afbeeldingen gezocht en duikt een foto op uit 2006. De foto is gemaakt in de nabijheid van de plek waar tegenwoordig de kipwagentjes staan en te zien is dat ooit twee kipwagentjes achtergelaten zijn in een afgelegen stukje bos. Uit de “staat van ontbinding” blijkt dat de wagentjes hier al langere tijd hebben gelegen. De bijbehorende onderstellen zijn niet aanwezig. Waar zijn deze wagentjes operationeel geweest? Hoe komen ze op die plek terecht? Ze zullen niet van ver gekomen zijn.

Zo werden in 2006 de bakken van twee wagentjes in het bos aangetroffen.

Hoofdzakelijk in de tweede en derde kwart van de 20ste eeuw vonden hier in de directe omgeving diverse mergelaafgravingen zowel in dagbouw als ondergronds plaats, met als hoofddoel het verkrijgen van grondstof voor de kalkindustrie. Richting Geulhem ligt de dagbouwgroeve van Curfs die tegenwoordig ingericht is als natuureservaat. In deze groeve is gebruik gemaakt van kipwagentjes. Op enkele oude foto's zijn deze nog te zien. Tegenover de brasserie lag de reeds eerder genoemde Schuncktunnel die leidde naar de dagbouwgroeve met dezelfde naam.

Ook bij de werkzaamheden in de mergeldagbouwgroeven bij de Meerssenerbroek, bij de brasserie richting Meerssen, waren drie firma's actief (Schenk, Nemek en de Mergelgroeve) die gebruik maakten van kipwagentjes. (Voor meer info zie: www.industriespoor.nl) Van deze activiteiten zijn diverse prentbriefkaarten verschenen, onder andere een reeks van 21 stuks waarbij op enkele de wagentjes in gebruik te zien zijn.

Het “laden der kipwagens” met mergel op een prentbriefkaart van rond 1920. De mergel werd onder andere gebruikt voor de drie op het terrein aanwezige kalkovens.

In de ondergrondse mergelgroeve Schenk oftewel de Meerssenergroeve, die oorspronkelijk een blokberg is geweest, hebben in latere tijden ook werkzaamheden voor de kalkindustrie plaatsgevonden en zijn nu nog restanten aanwezig van het voor dit doel gebruikte smalspoor.

Dergelijke kipwagentjes zijn overigens op veel plaatsen in het Mergelland gebruikt voor het transport van mergelpoeder en -brokken. Door de vorm van de bak waren ze niet geschikt voor mergelblokken. Daarvoor werden, bijvoorbeeld in de Roothergroeve, platte wagens gebruikt. Meestal werden de kipwagens (op rails) door man- of paardenkracht verplaatst. Maar dit kon ook mechanisch zijn, zoals in de Sint Pietersberg waar gedurende korte tijd gebruik is gemaakt van een stoomlocomotief.

Bij navraag, waarvoor dank aan Ramon Vaessen, eigenaar van “Brasserie Bie de groeve”, blijkt dat de geplaatste wagentjes dezelfde zijn als die in 2006 werden aangetroffen. Naar verluidt hebben zij in hun tweede leven nog als drinkbak voor het vee gediend.

Door het prima initiatief van de brasserie zijn de kipwagentjes van een wisse ondergang gered en door het plaatsen is niet alleen een stukje industrieel erfgoed bewaard gebleven, maar ook in ere hersteld.

De in dit artikel gebruikte afbeeldingen komen allen uit eigen collectie.

Dierenmummie

Ed de Grood

Wel vaker vinden we in de groeven dierenmummies, vooral in de buurt van verbindingen met de buitenlucht. Daar kunnen de condities voor mummificatie optimaal zijn, vooral door de sterke luchtstroom. Zo ook in dit geval, in de ingang van de Scheuldergroeve.

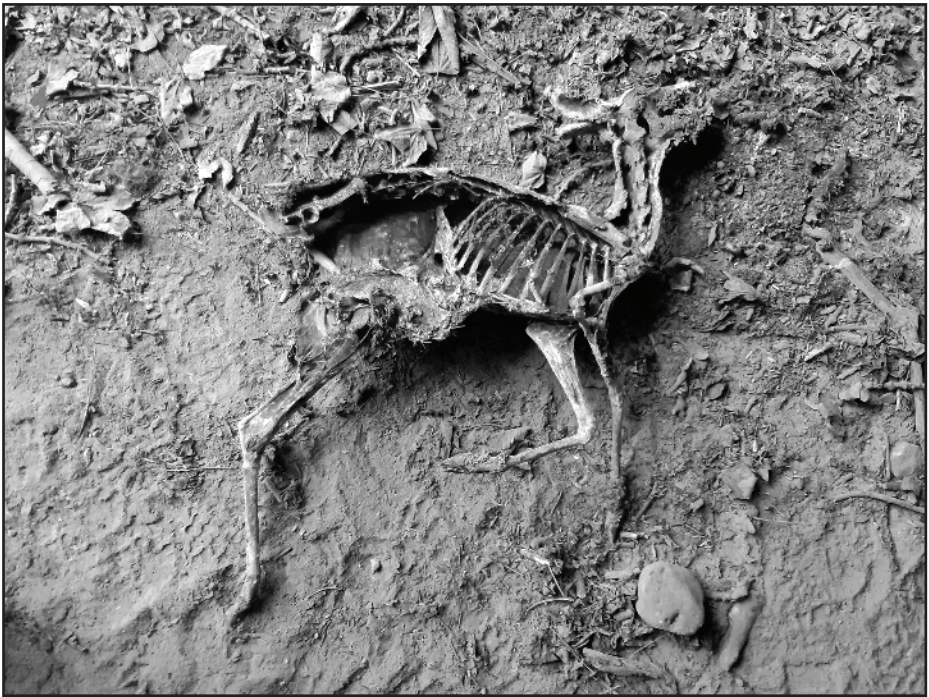
Na een tip van René Haemers trof ik een gemummificeerde ree aan die daar waarschijnlijk al een jaar lag en waar niemand met zijn vingers aan gezeten had. Wat op zich een wonder mag heten. Maar wat ook wel te verwachten was als je in aanmerking neemt welke hindernisbaan je moet nemen om tot bij deze groeve te geraken. Aan het einde van de bijna geheime vallei lag hij daar dan, in de abri, onder het mergeldak van de ingangspartij.

De linkerzijde is gemummificeerd.

Misschien was het dier ziek of door een jagerskogel getroffen en heeft het zich voortgesleept naar deze schuilplaats om rustig te sterven. Beschermd tegen de regen en blootgesteld aan de sterke luchtstroom zal het dier in korte tijd zijn uitgedroogd. Die sterke luchtstroom, als gevolg van het temperatuurverschil tussen binnen en buiten, is een basisvoorwaarde voor natuurlijke mummificatie.

De ingedroogde huid spant zich dan strak om schedel en skelet en geeft een wat lugubere aanblik. Maar kan ook monumentaal en dramatisch overkomen. Heeft de natuur zich hier vergist? Had ook dit organisme niet tot stof moeten wederkeren?

De rechterzijde is verteerd.

Toen ik het dier oppakte en omdraaide kwam het antwoord: ja, voor de helft. De rechterzijde, de zijde waar het dier mee op de grond lag, was volledig opgevreten door schimmels, bacteriën en insecten en dus helemaal niet gemummificeerd. De vochtige bodem met al dat gedierte én het ontberen van de drogende luchtstroom maakten dat deze zijde van het lichaam volledig verteerd was. Het wonderlijke was dat de scherpe scheidslijn precies door het midden liep. Op de detail-foto van de hals is dat goed te zien.

Een detailopname van de hals.

Waar we naar kijken is een gevecht op snelheid tussen behoud en verlies.
Uitslag 1-1.

Roosburg: Verbiest tunnel

Foto: Red.(FW)

Fotosessie Noord

Jan Paul van der Pas

Het moet ergens begin jaren tachtig geweest zijn.
Een aantal mensen van Speleo Limburg wilden weer eens in de groeven fotograferen.

Op het programma stond de instortingskoepel, ooit gecreëerd door Napoleon. Tegenwoordig niet meer voor te stellen vanwege de verbeteringen voor de stabilisatie.

Door nogal wat petromaxen in te zetten konden we de diverse gaten, hoeken en aansluitende gangen uitlichten en leuke plaatjes maken.

Zo gezegd, zo gedaan.

De toegang tot de groeve was geen probleem volgens het devies “zolang je niets kapot maakt hoeft je je niet schuldig te voelen”. En gingen we aan de gang.

Er waren bij deze tocht misschien wel zes tot zeven fotografen, dus het kostte nogal wat tijd om alles op te stellen.

Een van de begeleiders was een zekere Pierre. Een kleurrijk figuur, die voor niemand bang was. Dat had hij wel eens bewezen. Maar als je bij Speleo Nederland hoorde had je geen betere vriend.

Tijdens dit fotograferen van de grote zaal dus, als vele statieven opgesteld zijn en met zo’n tien man “all over the place”, horen we een gezelschap, een rondleiding, aankomen....

Weglopen zou vrijwel niet lukken gezien onze grote ploeg en al het benodigde materiaal.

Maar geen probleem, Pierre vliegt ze tegemoet en zegt doodlakoniek: “Mensen, ho, ho, hier werkt een fotowerkgroep, blijf staan tot ze klaar zijn.”

Dat doen ze ook en ze wachten tot Pierre zegt: “Oké, jullie kunnen nu doorlopen.”

Dat doen ze en de gids kijkt ons aan. Hij moet enige van ons kennen, maar ziet onze hele ploeg en gaat verder.

Als ik me goed herinner was dat ene Kamphoven, gids van de V.V.V. Maas-tricht. (*Hans Kamphoven, hoofdgids, J.H.*)

Zou wel eens willen weten wat hij hierover gedacht heeft.

Bezoekers opgespoord: Nederlanders in de catacomben.

Johan de Jong

Nu eens geen opschrift uit een van de ons bekende groeven. Zoals de titel aangeeft ditmaal een artikel over Nederlanders van wie de namen aangetroffen zijn in de Domitilla catacombe te Rome en in de replica daarvan, het Museum Romeinse Katakomben te Valkenburg, zijn overgenomen.

Vanwege het grote aantal namen in één bepaalde grafkamer heet deze officieel de 'cripta degli olandesi', de crypte van de Nederlanders.

Deze grafkamer heeft een smalle toegang en meet slechts enkele vierkante meters. Het plafond heeft de vorm van een zadeldak.

De wanden van de kamer bevatten twee booggraven (arcosolia) en een aantal nisgraven (loculi).

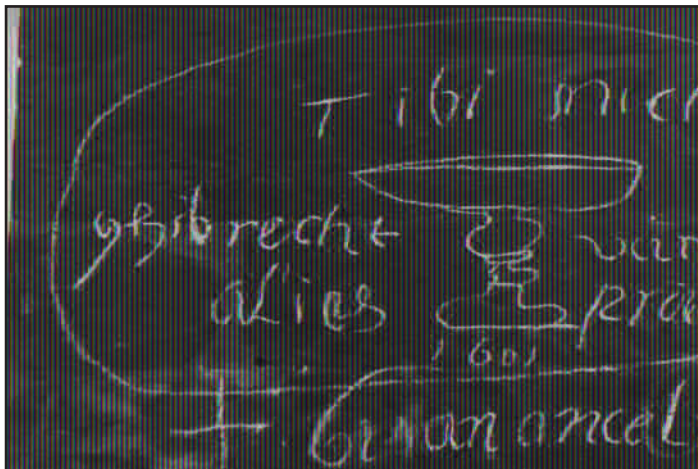
De hele binnenzijde van de grafkamer is wit gepleisterd/geschilderd. Anders dan in de meeste grafkamers zijn er geen frescoschilderingen aanwezig. Op de wanden staan in graffiti diverse namen, sommige vergezeld van jaartallen.

Op de achterwand staan de opschriften van Pieter Bloem van Anversa 1601 en Henricus Corvinus Appotecarius Delphensis 1593. Op de linker wand de namen Ghijsbrecht van Viana alias Prins 1601,

Gerwig (?) Straub von Nuerenberg 1602 en Gerriet Willemsen van Amsterdam.

Op de rechterwand staat: Teodorus Ingenrae Venlonensis 1601.

Op de ingangswand rechts staat binnen een cirkel een afbeelding van een beker met aan weerszijden de namen Ghibrecht van Viana alias Prins en onder de beker: 1601. Gioan Ancelmo d' Anversa 1601 en Niclaus Sommer.

Op deingangswand links nog de naam Josias Rozeau Anglus Londinensis 1602 en op het plafond Dierick Angenrae van Venlo 1601 en Iohan Lurteman van Hamburch.

Uit de graffiti kan men afleiden dat deze grafkamer rond 1600 druk bezocht is door vooral Nederlanders. Wie waren nu deze Nederlanders en wat deden zij in die catacomben?

De centrale figuur is Henricus Corvinus, wiens naam op de achterwand prijkt.

Op hem zoom ik hier verder in.

Henricus is in 1567 te Delft geboren.

Hij volgt zijn opleiding bij Dirck Outgaertz Cluyt, apotheker te Delft en de latere conservator van de botanische tuin in Leiden. Een vermelding dat Henricus meester-apotheker is dateert van 1590, hij is dan 23 jaar oud. Na zijn studie vertrekt hij naar Rome.

In 1595 opent hij aan de Piazza Santi Apostoli te Rome zijn eerste apothekerszaak en maakt er o.a. medicijnen en pigmenten voor schilders. In 1603 trouwt hij met Catharina van den Kastele, de dochter van de Vlaamse kunstschilder Frans van den Kastele. Na zijn huwelijk verhuist hij naar de Vicolo del Pavone, nabij het ziekenhuis Santo Spirito en stoppen zijn feestjes in de catacomben.

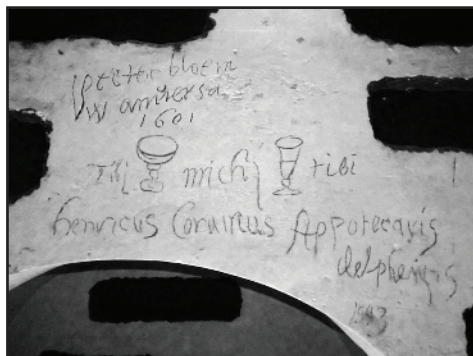

Geïnspireerd door zijn leermeester is Henricus ook een groot natuurliefhebber, op de Janiculu-heuvel in Rome legt hij zelfs zijn eigen botanische tuin aan, de Horto Corviniano.

Henricus verzamelt kruiden, specerijen en stenen. Waarschijnlijk heeft hij bij het verzamelen daarvan op het platteland van Rome een trap ontdekt die naar de catacombe leidde.

Hij geldt dan ook als de ontdekker van de Domitilla-catacombe. Henricus Corvinus is trouwens de Latijnse versie van de Nederlandse naam Hendrik de Raeff, de vertaling van Appotecarius Delphensis luidt: apotheker uit Delft. Tussen 1591 en 1601 heeft hij zijn naam acht keer op de wanden geschreven. Hendrik de Raeff was niet alleen vooraanstaand onder apothekers en medici. Hij wist zich omringd door een wisselend gezelschap van (vooral) Nederlanders die tijdelijk in Rome verbleven.

Voor een deel waren dit kunstenaars: de naam van schilder Jan Brueghel de Oudste staat ergens vermeld en in deze grafkamer schilder Pieter Bloem uit Antwerpen. Het is bekend dat ook Rubens in Rome nauw contact met De Raeff heeft onderhouden. Van de meesten is echter niet bekend wie er achter de namen schuilgaan. Bij de naam Pieter Bloem staat als bijschrift Tibi Michi Tibi (eentje voor jou, eentje voor mij, eentje voor jou). Aan de naam op de rechter wand (Teodorus Ingenrae) is een citaat uit de Psalmen toegevoegd: In te domine speravi (Ik heb mijn hoop op U gevestigd, Heer).

Uit de afgebeelde bekertjes en de bijschriften tibi michi (= eentje voor jou, eentje voor mij) kun je afleiden dat men vooral hierheen kwam om samen wat te drinken in de koelte van de catacombe. In Rome vindt men in deze kamer ook het graffito: pransi sumus = wij hebben lekker gegeten.

Arthur Weststeijn schreef in zijn boek 'Nederlanders in Rome' het volgende over Corvinus:

“Na een paar jaar in Rome te hebben rondgedoold was De Raeff een van de belangrijkste apothekers geworden in Rome, waar hij stevast door het leven ging als Corvinus, de letterlijke vertaling van zijn achternaam. Zijn kennis van de ondergrondse catacomben (en van de bodem van de fles) liep blijkbaar soepeltjes over in zijn bijzondere kennis van planten en medicijnen”.

In zijn boek 'De Bentvueghels' veronderstelt Dr. G.J. Hoogewerf dat naast de catacombe ook de apotheek van Corvinus een fijne ontmoetingsplek was voor kunstenaars op stand, waar de heren van “elixers uit kleine kristallen kelkjes nipten”. Aannemelijk is echter dat het hier ‘zakelijke borrels’ betrof. De kunstenaars bezochten de apotheek vooral vanwege de pigmenten die De Raeff er in kleine

hoeveelheden verkocht. De pigmenten waren ook onderdeel van medicijnen én werden gebruikt om textiel te kleuren. Naast medicijnen en pigmenten verkocht De Raeff er mineralen, kruiden, specerijen, planten en gesteenten. Na een succesvol leven en een huwelijk van 36 jaar (dat hen maar liefst 12 kinderen schonk) komt De Raeff op 14 juli 1639 op 72 jarige leeftijd te overlijden.

In totaal zijn in de Domitilla-catacomben opschriften van ongeveer 60 Nederlandse namen opgespoord.

Omdat het er in deze grafkamer alleen al 36 zijn, wordt dit vertrek dus de “cripta degli olandesi” genoemd, de crypte van de Nederlanders. (In het MRK heet deze de Hollandse kamer)

Tot in de 18de eeuw was de Domitilla-catacombe toegankelijk via de trap die door Hendrik de Raeff was ontdekt. Na de instorting daarvan werd de catacombe pas weer in 1852 ontdekt via een andere ingang. Men was destijds stomverbaasd om in de catacombe zo veel namen aan te treffen van bezoekers die hier enkele eeuwen eerder al geweest waren. Blijkens foto's waren er in Rome in deze grafkamer op de witte wanden ook geen schilderijen aangebracht. In Rome is het aantal aangebrachte namen wel veel groter. In de replica te Valkenburg is dus maar een beperkt aantal overgenomen.

Nieuwsgierig naar de replica van deze eenvoudige crypte met zijn bijzondere verhaal? Een bezoek is makkelijk in een reguliere rondleiding in te passen.

Vraag er dus gerust naar als u het museum bezoekt, de gidsen zullen u deze crypte graag laten zien.

Bronnen:

Dank aan Peter van der Pasch, gids in het MRK, voor het mogen gebruiken van zijn beschrijving van de crypte, aanvullingen, vertalingen en correcties,

De Nederlanders en de Katakomben te Rome, Neerlandia Jaargang 17, 1913, F. Pijper,

Nederlanders op het eind der zestiende eeuw in de catacombe van Domitilla in: De Katholiek 149, 1916, A.H.L. Hensen,

Nieuw Nederlands biografisch Woordenboek, deel 7, 1927, Blok en Molhuysen (info m.b.t. Theodorus Ingenraey),

‘De Bentvueghels’, 1952, Dr. G.J. Hoogewerff,

‘Cinq siècles de pharmaciens à Delft’, 1980, Henriëtte Augusta Bosman-Jelgersma, verslag Medisch Historisch Gezelschap, De kring geleerden en kunstenaars rondom Hendrik de Raeff, apotheker en archeoloog te Rome, 12 december 1981, H.L. Houtzager, Delft,

Nederlanders in Rome, 2017, Arthur Weststeijn,

‘Dingen die ergens toe dienen’, 2017, Verhalen over materiële cultuur van wetenschap,

Eeuwige handtekeningen: de namen van de Bentvueghels in de Santa Costanza, 2017, Miriam Kolk,

Art in the Service of Botany, Sheila Barker en Anatole Teikine, 2020.

Betrapt

Jan Paul van der Pas

Onderstaande moet lang geleden gebeurd zijn. Ik werkte toen namelijk nog voor de NATO in Brunssum. En ben inmiddels al meer dan 30 jaar met pensioen.

Het gaat over de Jezuïetengroeve.

Mijn grote vriend (al zo'n 50 jaar) Eef Smitshuysen had een vader die daar iets te maken had met de beheerstoestand. En Eef jr. had een sleutel en deed ook rondleidingen.

Zo een keer met een groep speleologen.

Die wilden ook wel eens uithoekjes zien die de gemiddelde toerist niet zag; een beetje met kruipen en zo.

Wel, we hadden een mooie tocht. Bij het naar buitenkomen een verrassing: daar stond de marechaussee of hoe die heet ons op te wachten.

Niemand voelde zich schuldig, zo ook volgens Eef, die zich helemaal niet schuldig voelde.

Later vernam ik dat een soort boswachter of zo iemand een conflict had met wie weet ik veel.

Maar we werden allemaal op de bon geslingerd. Naam, geslacht (ben ik nog nooit) en alles daarbij.

Dus naar huis (eerst naar de kroeg). Een tijdje later kreeg eenieder dan de boete op papier.

Een beetje rondgevraagd, ja, je kon het ook laten voorkomen.

Wat ze allemaal deden. Behalve Jan Paul... Op die datum zat ik in het buitenland en zoiets was onmogelijk voor mij.

Ook wilde ik niet echt bij mijn werkgever bekend staan als iemand die moest voorkomen en dus betaalde ik mijn boete om van alles af te zijn. Als ik me goed herinner iets van fl. 20,-.

Later hoorde ik dat ze allemaal waren voorgekomen en niets hadden hoeven te betalen.

Toch een leuk tochtje voor 20 gulden.

Programma SOK-avond (vrijdag 9 juli)

Joep Orbons praat ons bij over de laatste ontwikkelingen bij de Stichting Ir. D.C. van Schaik (VSS).

Mike Lahaye geeft een korte lezing over een aantal projecten van de gemeente Riemst, waaronder de opvulling van een graet in de ondergrondse mergelgroeve Lindestraat te Zichen.

Daarnaast komen er enkele opruimdagen in de mergelgroeven op het Plateau van Caestert aan bod.

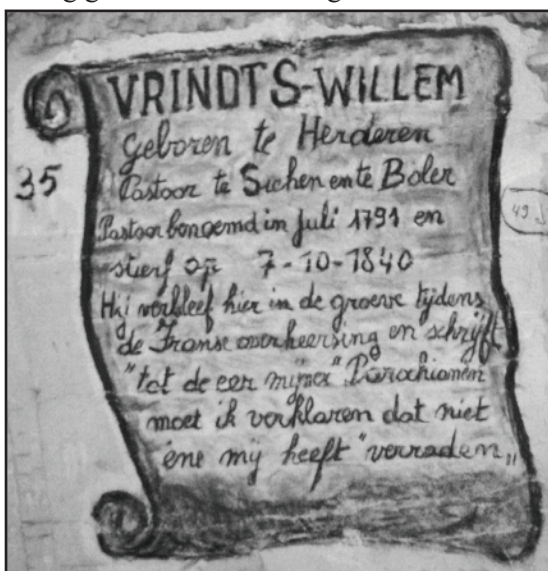
Ook zijn enkele interessante mergelgroeven gescand met de 3D laser scanner, welke getoond zullen worden.

John Caris heeft in SOK-Medelingen nummer 75 een artikel geschreven over de ondergrondse musea van de Sint Pietersberg. Het is een lekker dik nummer geworden,

boordevol details die bij veel berglopers onbekend waren.

John heeft echter nog wat beeldmateriaal op de plank liggen dat om allerlei redenen niet in het artikel opgenomen is.

Daarom maakt hij van de SOK- lezing gebruik om dit alsnog te tonen.

*Onder de Lindestraat, de Vrindtsgraet
Foto's: Red. (FW)*

“Onder de Lindestraat”

Foto's: Red. (FW)

MEET THE UNDERGROUND PRESS

Ton Breuls

“Natuurmonumenten sluit Duivelsgrot af” (*de Limburger van 11 mei 2021*): het is een geliefde plek voor kampvuurtjes, maar ook voor over de St. Pietersberg wandelende gezinnen. Niettemin wordt de **DUIVELSGROT** al langer als gevaarlijk beschouwd wegens afbrokkelende mergelblokken en is de ingang nu rigoureus afgesloten met een plaat van cortenstaal. **Natuurmonumenten** gaat tevens het ‘dak’ van de groeve afsluiten voor recreanten om te voorkomen dat ze naar beneden vallen en dat de bijzondere kalkflora verdwijnt. ‘Takkenrillen’ (gestapeld snoeihout) moeten een natuurlijke afscherming gaan vormen.

“Studio 100 filmt opnieuw in mergelgroeven” (*“3770”, jrg 45, mei 2021*): in april vonden er in de **PUTBERG** (Avergat) filmopnamen plaats door Studio 100. De bekende Vlaamse media-maatschappij koos opnieuw voor deze groeve om scènes voor de derde Nachtwachtfilm, “Dag van de bloedmaan”, te schieten. Het decor van de grotten leent zich daar perfect voor. Zo was Studio 100 vorig jaar ook al te gast in de **PUTBERG** en de **DRIESBERG** voor filmopnames voor K3’s *“Dans van de farao”*.

“Gang naar mergelgroeve gevuld met schuimbeton” (*Het Belang van Limburg van 19 mei 2021*): een gespecialiseerd bedrijf heeft een aantal gangen naar de **KUIL onder de LINDESTRAT** gevuld met schuimbeton om verzakkingen te voorkomen. Tijdens een routinecontrole werd vastgesteld dat een oude graet barsten vertoonde. De graet vertakte naar een nieuwbouw woning. Een horizontale scan wees uit dat de graet zich op zowat 3,5 meter diepte bevindt. “Vullen met schuimbeton is een nieuwe techniek. Het is celbeton dat sterker is dan gewoon beton en dat nauwelijks de helft weegt van water”, aldus **Mike LAHAYE**.

“Een visie voor onze mergelgroeve” (*“3770”, jrg 45, mei 2021*): door de verschillende groeven in kaart te brengen, kan de gemeente Riemst ze beheren en onderhouden. Via het bekomen van een erkenning en een speciale status (het samenwerkingsproject het onroerend erfgoed richtplan) willen ze het erfgoed beter beschermen. De gemeente erkent en ondersteunt de inzet van de vrijwilligers van de **HULPDIENST GROEVEN**. Zij staan mee in voor de zorg. Als gemeente wilt zij ook een duidelijk aanspreek- en informatiepunt voor inwoners zijn rond de groeven.

“IMPASSANT column Ad van Ittersson: Cortenstaal” (*dL - Via Maastricht van 26 mei 2021*):“Een voorbeeld van zwaar misbruik van cortenstaal is sinds kort te zien bij de **DUIVELSGROT**”..... “Iedereen met een leuke jeugd weet dat de grot maar vijftig meter diep is. Verdwalen is even moeilijk als in een pijpenla. O zeker, er zou wel eens een brok mergel op je kop kunnen vallen, maar waar is geen gevaar? Je kunt ook door een Chinese raket of buitenaardse meteoriet worden verrast”.....“De duivel zit in de details. In zijn niet-aflatende ijver om ‘educatief bezig’ te zijn, heeft **NATUURMONUMENTEN** in het staal fladderende vleermuisjes laten uitzagen. Dat maakt de afsluitingsplaat, die dus al lelijk in haar omgeving staat, ook nog eens truttig. Opnieuw zucht en steunt onze berg.”

“Gemeente gaat gevolgen van zwaar verkeer meten in Zichen-Zussen-Bolder” (*HBvL van 10 juni 2021*): de recente opvullingen van enkele **GRAETEN** in de Lindestraat en een **ZINKGAT** aan de Misweg krijgen een vervolg. De gemeente wil meer duidelijkheid over de gevolgen van trillingen door zwaar verkeer. Er worden daarom straks metingen uitgevoerd. Het zijn voorbeelden van de vele ingrepen die de gemeente Riemst moet doen om de veiligheid van haar inwoners te garanderen. Buurtbewoners beweren dat het zwaar verkeer van vrachtwagens en de zware accordeonbussen van de Lijn nefast zijn voor de stabiliteit van de **GROEVEN**.

Met dank aan de trouwe correspondenten: Johan Janssen, Mike Lahaye, Gilberte Nicolaas, Jan Paul van der Pas, Herman de Swart en Peggy Versteegh. Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst.

Telefoon/fax 012-454059.

E-mail: tbreuls@telenet.be.

Volgende SOK-zoomlezing

Vrijdag 9 juli

Aanvang 19.30

De SOK-Info-redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen tegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info-redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet u contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak of vernielingen aan een van de groeven, dit direct melden, liefst dezelfde dag nog. Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Het calamiteitennummer van de stichting: 06-816 88 967.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	+32 (0)12-45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Rob Swaans	043-347 08 68
Gewandgroeve	Marc Dresens	06-557 27 887
Heiberggroeve		
Groeve de Keel / Kleine Keel	Luc Walschot / René Peels	+32 (0)12-44 13 50
Groeve Eys (niet toegankelijk)	Wim Kneepkens	043-347 11 88
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers / Jean Marie Schrijnemaekers	043-364 52 39
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg (niet toegankelijk)	John en Rob Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve (niet toegankelijk)	Marieke Huijben	06-874 47 825
Theunisgroeve	Ed en Thuur Thijssens	06-446 33 650
Vuursteenmijn Rijckholt	Martha en Jan van de Ven	043-343 20 84

De Sint-Pietersberg

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg, het Noordelijk Gangenstelsel en het gebied onder het Fort.

Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK.

Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon 06-558 25 192

Bij onraad of calamiteiten kunt u ook de boswachter, Tim Koumans, contacteren, telefoon: 06-832 15 415

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de

S.O.K.

De SOK-Info
is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Provincie Limburg

